

Володимир Удовиченко: “у Славутичі є команда територіальної громади”

Напередодні Дня місцевого самоврядування, що відзначається 7 грудня, міський голова Володимир Удовиченко виклав своє науково-практичне бачення розвитку місцевого самоврядування, ценої демократії, що базується на розв'язанні кардинальних, стратегічних завдань — побудові нової сучасної моделі української держави

Всі соціально-економічні процеси об'єктивно відбуваються на рівні конкретного села, селища, міста

Всі соціально-економічні процеси об'єктивно відбуваються на рівні конкретного села, селища, міста. Сучасна світова, європейська, цивілізаційна, демократична модель побудови влади виглядає приблизно такою триадою: з одного боку, це — суспільство, в даному випадку суспільство України, яке утворює державну владу і управління усіма процесами в рамках діючих правил суспільних відносин (Конституція, Закони, вся нормативно-правова база), і з іншого боку — місцеве самоврядування (відповідно державне управління, що здійснюється державною владою, та місцеве управління, що здійснюється органами місцевого самоврядування).

Ми сьогодні в Україні дуже багато зробили для розвитку місцевого самоврядування, для цього архіважливого інституту місцевої влади. В ідеалі його можна здійснити лише на базовому рівні села, селища і міста (не має значення — малого, середнього чи великого). А говорити про “регіональне” самоврядування, “районне” некоректно, тому що це відноситься в теорії не до сфери самоврядування, а до теорії управління спільними інтересами на рівні району чи області.

Тобто територіальні громади мають спільні інтереси, і звідси, що якогось дитячого центру не побудуєш не тільки для окремого села, а й для багатьох малих, середніх міст, тому що такі масштабні установи створюються на рівні регіону або на рівні держави. Є спільні інте-

ресу, для вирішення яких має бути управління, яке дозволяє реалізувати ці інтереси. Такий рівень управління і називається районним та обласним. Тому коректно треба говорити про “самоуправління” спільними інтересами, а не про районне чи обласне “самоврядування”.

Відповідно, вся модель держави має бути відпрацьована з урахуванням цієї філософії. Я обмалював загальні риси з урахуванням обсягів науково-популярної статті, але технологія управління суспільними процесами є складною в теоретичному плані і потребує вивчення багатьох історичних прикладів та моделей, які були та дійшли до нашого часу, звісно, з урахуванням нинішнього рівня суспільства.

Сучасні моделі держави відстали від суспільства і не відповідають сьогодні його вимогам

В цих умовах не можна реалізувати головний принцип суспільних відносин, який слугуватиме суспільству в цілому, кожному громадянину зокрема — захисту його прав і свобод.

На порядок денний вийшли моделі, які я відношу до такого політологічного визначення, як “більшовизм меншості”. Така форма безперспективна і небезпечна. Далеко не треба ходити, є приклад України: управляють суспільними процесами політичні сили, які мають меншість у суспільстві, але намагаються управляти на свій розсуд. Навіть коаліція Верховної Ради відповідає такій моделі. В неї немає достатніх умов, щоб реалізувати свої програмні засади, які в протиріччі загальній думці суспільних інтересів. Але ра-

зом з тим вони намагаються управляти і нав'язувати суспільству свою філософію, свої думки.

Автор теоретично досліджує це політичне поняття, причому воно характерне не тільки для вищих ешелонів державної влади, але й для місцевих влад. Це дуже небезпечне явище, і потрібна нова філософія, пошук нових моделей, які відповідали б сучасним суспільним відносинам. Висновок: існує соціальне замовлення на новітні моделі держави.

Сьогодні влада цивілізованих, розвинутих країн відстала від рівня суспільства. Решта — на роздуми людей, простих громадян, фахівців цього напрямку, і автор готовий до відкритого диспуту на цю тему через засоби масової інформації.

Найвпливовіша криза в Україні — це криза суспільних відносин

Не можна вирішити питання розвитку місцевого самоврядування, місцевої демократії без розв'язання кардинальних, стратегічних завдань, особливо в період світової фінансово-економічної кризи.

Якщо говорити про світовий рівень, то ця криза має історичний характер, вона дуже небезпечна, але абсолютно об'єктивна і прогнозована — це закони ринкової економіки, це синусоїда розвитку, закон циклічності й коливань.

Звісно, що наслідки можуть бути не такими трагічними, як в 30-х роках (велика депресія США), але разом з тим і на цьому рівні такі речі небезпечні. Перш за все, для пересічних громадян, які втрачають робочі місця, втрачають заробітну плату, мають втрату доходів, і тільки мізерна кількість — максимум 15%, а в класіці 10% — нічого не втрачають. Перехідна частинка середнього класу до багатих теж може якимось чином прожити, це ще 10—15%. Решта —

70%, завжди потерпатимуть, і вони компенсують всі втрати цього періоду спаду циклічного розвитку ринкової економіки, де є депресія. За ним обов'язково буде період підйому і розвитку, але до нього треба дожити. І від професіоналізму державного управління залежить, на якому рівні буде депресія, і як швидко здійснюватиметься підйом.

Будемо сподіватися на об'єднання зусиль європейського та світового рівня, щоб цей період не був довготривалим.

Звісно, що українська держава сьогодні не в центрі світових процесів, і тому криза, яка вже є в Україні, не повинна бути масштабною. Це штучно створені ефекти перш за все для того, щоб вирішувати питання чергового збагачення, перерозподілу національного багатства в інтересах політичних кланів, а з іншого боку, це — низький рівень державного управління, спеціальних знань, який зараз демонструється.

На мій погляд, це більше — криза суспільних відносин. Яку владу ми сформували, таку зараз і бачимо. Хто є основним суб'єктом, джерелом сьогоднішньої влади? Суспільство. Криза суспільства й привела до кризи влади, державного управління.

Народження і становлення громадянського суспільства в Україні може виправити цей стан

Де наше місце як громадян? Людина доведена до такого стану, що свій голос віддає за 100—200 грн., кульок гречки, банку консервів, в яких, вибачте, вже термін використання пройшов. Це — елемент суспільної трагедії, який потім переростає у трагедію державного управління, і призводить до стану, який є на сьогодні. Одночасно потрібно підкреслити чесність українських людей. Те, що обіцяють, — роблять.

Хочу звернути увагу на принципово важливі думки. Народження і становлення громадянського суспільства в Україні може виправити цей стан. У цьому суспільстві громадяни країни не просто йтимуть на вибори для того, щоб кинути бюлетень, щоб комусь підіграти, з кимсь розплатитись, а усвідомлюючи велику відповідальність не тільки за своє життя, але й за життя прийдешніх поколінь. І змінюючи себе, ми будемо змінювати суспільні

відносини, державну владу, автоматично покращувати державне управління, а значить, умови для кращого життя в Україні.

Звісно, з одного боку, це — криза державного управління, а з іншого — “злочинний безлад”. Авторську теоретичну формулу можна було б замінити терміном “анархія”, але навіть анархія при цій же формі суспільних відносин має певні принципи, певні закони розвитку.

На рівні місцевої влади неможливо спрогнозувати навіть один день. Автор започатковує написання трилогії “Ходіння по муках” — від мера міста Славутича. Постараюсь для молодих поколінь передати свої враження від стану суспільних відносин, які сьогодні є для того, щоб в майбутньому їх змінювати, і змінювати на краще, щоб життя в Україні було комфортним.

Володимир Удовиченко: “у Славутичі є команда територіальної громади”

Закінчення.

Початок на стор. 9

Влада повинна бути абсолютно залежною від суспільства на системному рівні

Але в цей час “злочинно-го безладу” все-таки відбулося місцеве самоврядування як таке. Хоча в складній пропорційній системі виборів відбувся відрив влади від людей, навіть на рівні маленьких містечок, тому що люди голосували не за конкретних людей, а за “якісь” політичні сили. Тому потрібно терміново змінити виборчу систему в Україні, формуючи державну владу як таку і владу на рівні органів місцевого самоврядування, а також району і області — районні і обласні ради.

Сьогодні на місцевому рівні багато проблем, але вони вирішуються, про це інформують нас ЗМІ. В тяжких умовах працюють органи місцевого самоврядування, вони в такому “безладді” намагаються вирішити проблеми підготовки до зими і пережити черговий осінньо-зимовий період. Проти них сьогодні вся державна влада, і в багатьох випадках саме суспільство. Це дає можливість говорити про актуальність децентралізації державного управління. Її можна провести лише через єдиний існуючий в теорії і на практиці механізм розвитку місцевого самоврядування.

Хочу підкреслити три складові частини, три проблеми, які потрібно було б сьогодні вирішити.

По-перше — це розвиток місцевої демократії в Україні. Він має розглядатися в контексті європейського вибору, тому що є досвід європейських країн, є Європейська Хартія місцевого самоврядування. Чому європейські? Тому що там люди живуть краще, там вищі стандарти життя, і ми повинні брати такі форми, щоб і в нас, в Україні, жилося краще. От і все! Дуже просто. Але всі стандарти починаються з розвитку місцевої демократії як механізму суспільних відносин, яка дає можливість делегувати своє право управління суспільними процесами на рівні територіальної громади, що є архіважливим і визначальним.

По-друге, треба підня-

ти рівень ефективності управління не тільки на державному рівні, а і на місцевому. Звісно, це пов'язано з децентралізацією державного управління, деконцентрацією владних повноважень і ресурсів. Тому треба багато зробити, щоб управління на рівні місцевого самоврядування стало ефективним демократичним управлінням. Ефективне управління — це багатогранна концепція, що враховує принципи, правила та практики, розроблені в усьому світі. В даному напрямку ми говоримо про європейські принципи, які були прийняті в Валенсії на конференції міністрів країн — членів Ради Європи. Це дванадцять принципів ефективного демократичного управління

При розробці Кодексу етики, честі, порядності, добросовісного та ефективного управління Славутицької територіальної громади вони записані з метою реалізації.

І на першому місці — чесне проведення виборів. Це дуже важливо. І не менш важливий принцип відповідальності. За всі провали сьогодні ніхто не несе відповідальності. Як це може бути? Ми повинні говорити про відповідальність тих, хто бере на себе право управління, а потім не відповідає ні за що. Цей механізм не відпрацьований.

По-третє — належне законодавче забезпечення розвитку місцевого самоврядування. Сьогодні на порядку денному нова редакція Закону “Про місцеве самоврядування”. Звісно, всі ці реформи ми не зможемо провести на рівні місцевого самоврядування без змін до Конституції України. Повинна бути чітко визначена модель. Єдине, що я зробив би для того, щоб все було прозоро в суспільстві — це референдум із запитанням: “За яку форму державного управління ви, шановні громадяни — чи за парламентсько-президентську, чи за президентсько-парламентську?”. Хоча ці речі має брати на себе політична еліта. А з урахуванням її відсутності я б звернувся до українського народу, щоб він визначився.

З моєї точки зору найбільш оптимальна на Україні — президентсько-парламентська форма

правління з урахуванням набутого європейського, світового досвіду, наближеного до реалій та потреб сьогодення українського суспільства. І така модель була б набагато ефективнішою, ніж існуючі консервативні моделі тієї ж Франції чи Німеччини.

Інноваційні форми для забезпечення ефективного управління

На сучасному етапі дуже важливі інноваційні форми для забезпечення ефективного управління. Це перш за все розробка і реалізація, впровадження в життя на рівні територіальних громад Кодексу етики. Це глибока філософія не тільки боротьби із корупційними діями (хоча ні одна з країн світу до цього часу не показала ефективного результату), а відпрацювання механізмів, які б не дозволяли з'являтися корупції, або принаймні її рівень не міг суттєво впливати на соціально-економічний розвиток держави. Цей механізм лежить у сфері суспільних відносин і стосунків, які створюються всередині територіальних громад.

Ці відносини є основою для формування і діяльності органів місцевого самоврядування, органів влади і громадян територіальної громади — з прозорістю, з відкритістю, з постійним діалогом, моніторингом, вивченням думок людей, їхніх потреб, знаходженням механізмів реалізації та високої відповідальності за надання владою якісних соціальних послуг. Кодекси етики сьогодні приживаються в суспільній думці громадян України. Це дуже важливо.

Розглядаючи практичну площину цих документів, ми переходимо до електронного врядування на місцевому рівні, до стандартів якості, до комплексних систем управління якістю соціальних послуг — головного завдання влади.

На місцевому рівні надається лівова частина усіх соціальних послуг, де місцеві влади один на один з громадянами, і тільки через місцеве самоврядування можна реалізувати принцип Європейської Хартії місцевого самоврядування, принцип субсидіарності. Тому тут дуже логічно побудувати систе-

му стандартів управління в усьому, починаючи з методики системи управління якістю і завершуючи планами удосконалення нашої системи і настанов. Показати, що це є процес постійним, він не може бути остаточним, він може бути розпочатим, запровадженим і постійно діючим. Тільки при такій умові ця система буде приносити ефективність управління.

І це одну дуже важливу філософію я хотів би підкреслити: стандарти потрібні не тільки для управлінців, не тільки для керівників місцевої влади, а і для населення, для конкретного громадянина, який отримує послуги, і повинен бути зорієнтований на систему послуг і на стандарт, який йому мають забезпечити на рівні територіальної громади для підвищення якості життя. Цей стандарт буде захищати його права і свободи, навіть в суді. Ось реальна система реалізації прав і свобод на місцевому рівні.

Ми повинні зосередитись над такими поняттями, що таке належне врядування, які його переваги, перешкоди, і що ми досягнемо з ним. І звісно, що принципами суспільного життя повинні стати самовідданість, чесність, об'єктивність, підзвітність, відкритість та лідерство.

Хтось хотів змінити цю формулу, мов без лідерів можна все побудувати бо настав час командних дій. Так, командних дій, але від того, який буде лідер, як він сформує цю команду, залежатиме, як ефективно вона працюватиме.

А команда, на погляд автора — це команда територіальної громади, над якою автор все життя, всі останні 20 років працює. Сьогодні можу з гордістю сказати, що у Славутичі є команда територіальної громади. Це не 100 відсотків, але і не 30. Це більша половина, “контрольний пакет” управління — основи для реалізації всіх принципів, про які ми щойно говорили.

Першочерговим завданням влади має стати реформування комунальної сфери

Комунальну реформу можна провести лише за умови скоординованості, спільних дій тріади “державна влада — органи

місцевого самоврядування — населення”. Тільки в координації і об'єднанні зусиль можна досягти результату. І звісно, в тій частині, до цієї тріади повинна бути приєднана ще одна важлива інституція — це економічний приватний сектор. Провести комунальну реформу без економічних важелів, без реалізації економічних законів, без трансформації комунального господарства у ринкове середовище неможливо. Немоżliво, щоб у комунальному господарстві був соціалізм, а насправді країна має ринковий статус і будує капіталізм. Інша справа, на якому рівні цей капіталізм повинен бути, і які зобов'язання на себе бере держава, органи місцевого самоврядування, населення. Це треба виписати у законах, прийняти їх і реалізувати в життя.

На жаль, сьогодні ми є свідками того, що відсутній Житловий кодекс України. Про що можна говорити далі? Потрібно прийняти більше 110 нормативно-правових актів, щоб вийти на систему реформування комунального господарства. А комунальне господарство й комунальні послуги — це життєдіяльність, безпека життя, основа для існування того ж економічного розвитку.

Про який економічний розвиток можна говорити, коли ціни й тарифи на житлово-комунальні послуги ростуть таким чином, що продукція наших промислових підприємств стає просто неконкурентоспроможною. Причому Україна має свого власного газу 21,4 млрд. кубометрів. Як він використовується, де і ким? На ці питання в українському суспільстві упродовж усіх років незалежної України відповіді немає.

Повинна бути прийнята концепція розвитку державного приватного партнерства як такого, і перш за все у комунальному секторі. Без залучення інновацій, інвестицій неможливо провести ефективну комунальну реформу. Те, що сьогодні відбувається — “холодомор” проти українського народу в XXI столітті, це страшні явища, які мають довгостроковий характер. Коли дітки в рукавичках ходять на навчання, мерзнуть в дитячих садочках, а нам пояснюють якісь причини? Якщо десь

місцеві влади в цьому винні, їх треба розганяти. Розженіть, будь ласка, припиніть цей процес, і покажіть, як треба працювати, але дайте тепло, не переохолоджуйте дитячі організми, бо дітям будувати нову Україну — процвітаючу, розвинуту, яка буде обов'язково в двадцятці розвинутих країн світу, я в це свято вірю.

Через науково-популярну, практичну статтю автор прагнув передати думки, які підлягають науковому обґрунтуванню. Тоді вони матимуть право на існування і на реалізацію та створення на програму дій і досягнення результату.

Прикро, що сьогодні наш механізм державного управління не може забезпечити цього, а про причини ми з вами говорили на початку.

Підбиваючи підсумок, скажу: сьогодні в Україні є критична маса необхідності проведення реформ. Статус країни з ринковою економікою ми отримали незадоволено, передчасно. Треба визнати, що в Україні проходить процес формування ринкових відносин. У цей період часу визнається модель держави.

Сьогодні успіху будувати на принципі соціально орієнтованої ринкової економіки. Прикладом цьому є Швеція, Норвегія, Китай, Польща, Словенія, Чехія. Але для того, щоб будувати ці моделі, повинна бути проведена величезна робота на рівні НАН, наукових установ, які сьогодні просто не використовуються в Україні. Таке враження, що державна влада взагалі забула, що таке наука і що таке теорія і практика управління, як такі.

Це все треба терміново відновлювати і будувати модель майбутньої української державності. Я хочу перекопати кожного, хто прочитає цю статтю, що саме українська державність і може стати нашою національною ідеєю.

Побудуємо свою українську модель держави, і почнемо довгий, але абсолютно перспективний шлях з надією і вірою в якісне життя українців, і до цього пройде небагато часу.

Коли ми будемо мати європейські стандарти життя, тоді не буде проблем вступу до Європейського Союзу.